

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΛΘΗΝΩΝ

ΕΤΟΣ Ι' ● ΦΕΒΡΟΥΡΙΟΣ 1961 • ΤΕΥΧΟΣ 106ον

ΣΤΑΥΡΟΥ ΜΑΤΘ. ΓΚΑΤΣΟΠΟΥΛΟΥ
Δημοδιδασκάλου

ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΜΥΡΕΩΝ
(ΕΚ ΠΩΓΩΝΙΑΝΗΣ 154 . . . – 1624)

λαμπρῶ φωστῆρι καὶ σοφῷ Ἱεράρχῃ κλεινῷ Ἀνθίμῳ, Ματθαῖος δὲ Μυρέων καν γήρᾳ τρυχόμενος πολυστενάκτῳ καὶ χεῖρα κεκτημένος τρέμουσαν χρόνῳ ἀλλ’ εὖ γε πὸθου καὶ ἀγάπης σῆς χάριν γράψας πέπομφα δύμως τὸ προσταχθὲν Σοι.

Ἐν ἔτει Ζριβ' μηνὶ Νοεμβρίῳ καὶ ἐν τῇ Μονῇ Δάλου Οὐγγροβλαχίας.

ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΕΙΣΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1.— Βιρεττοῦ Ἀνδρέου Παπαδοπούλου «Νεοελληνικὴ Φιλολογία» 1854
- 2.— Γεδεῶν Ἐμμανουὴλ «Κανονικαὶ Διατάξεις» Τόμος Α'.
- 3.— Γεδεῶν Ἐμμεμουὴλ «Περ.οδ. Παρνασσός» Τόμ. Α' Μνημ. Μεσ. Ποιήσεως
- 4.— Γεδεῶν Ἐμμανουὴλ «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλιθεϊο» Τόμος Ε'
- 5.— Δοσιθέου Πατρ.άριχου Ιεροσολύμων «Δωδεκάβιβλος Βιβλίον» 10ον Μέρος Σ'
Κεφ. Γ'.
- 6.— Δοσιθέου. Πατριάρχου Ιεροσολύμων «Δωδεκάβιβλος Β.βλίον 11ον Κεφ. ΙΑ'»
- 7.— Δημαρά Κωνστ. «Ιστορία τῆς Ἑλληνικῆς Λογοπεχνίας»
- 8.— Δημητρακοπούλου Ἀνδρ. «Οιρθόδοξος Ἑλλὰς» 1872
- 9.— Δράκου Ιωάννου «Ιστορία Εἰκοσιφοινίσσης» 1928
- 10.— Δελτίον Ιστορικῆς καὶ Εθνολογικῆς Εταιρ. Ἑλλάδος Τόμος ΙΑ' 1956
11. Emille legrande «bibliothegue Grece vulgaire» Τόμ. Β.'
- 12.— Ἐγκυλοπαθεία «Πυρσοῦ» Τόμ. ΙΣ' σελ. 772
- 13.— Ἐγκυλοπαθεία «Ἐλευθερουδάκη» Τόμ. ΙΑ' σελ. 181 καὶ Τόμος ΙΕ' σελ. 106
- 14.— Ἐγκυλοπαθεία «Ἡλιος» Τόμ. ΙΓ' σελ. 106
- 15.— «Ἐστία» Φιλαλογικὸν Περιοδικὸν Τεῦχος ΚΒ'
- 16.— Ζώτου Δημ. Μολοσσοῦ «Ηπειρωτ. Μιελέται» Τόμ. Δ'
- 17.— Ζαβίρα Γεωργίου «Νέα Ἑλλάς» 1872
- 18.— «Ηπειρωτικὸς Ἀιστήρ» 1914

- 19.— «'Ηπειρωτικά Χρονικά» Τόμ. ΙΙΕ' καὶ Τόμος Γ'
- 20.— «'Ηπειρωτική Έστία» Τεύχη 56ον, 94ον καὶ 95ον
- 21.— Λαμπρίδου Ἰωάννου «'Ηπειρωτικό Μελεπήματος»
- 22.— Λαμπρίδου Ἰωάννου «Περὶ τῶν ἐν 'Ηπείρῳ Ιερῶν Σκηνωμάτων».
- 23.— Λάμπρου Σ π υ ρ ί θ ω ν ο σ
 - Α' Νέος 'Ελληνομνήμων Τόμ. Α' Σελ. 266
 - Β' Νέος 'Ελληνομνήμων Τόμ. Β' Σελ. 95
 - Γ'. Νέος 'Ελληνομνήμων Τόμ. Ε' Σελ. 190
 - Δ'. Νέος 'Ελληνομνήμων Τόμ Σ' Σελ. 495
 - Ε'. Νέος 'Ελληνομνήμων Τόμ. ΙΙΑ' Σελ. 53
- 24.— «'Ορθοδοξία» Τεῦχος Β' "Έτος ΛΒ"
- 25.— Σάθαι Κωνσταντίνου «Νεοελληνική Φιλολογία»
- 26.— Σάθαι Κωνσταντίνου «Μεσαίων. Βιβλιοθήκη—Πατριαρχ.»
- 27.— Τσάκια Εύστρατίου «'Ιστορία Μονῆς Εἴκοσιφοινίσσης»
- 28.— Χατζηγεωργίου Θέμιδος «'Η ἀποδημία τῶν 'Ηπειρωτῶν».

"Οτε τὸ βαθὺ σκότος, κατὰ τὴν μαύρην ἐποχὴν τῆς μακροχρονίου δουλείας, ἐκάλυψε τὴν μητέρα τοῦ φωτός, τὴν ἡρωϊκὴν καὶ ἔνδοξον χώραν, τὴν Ἑλλάδα μας, Θείᾳ ἐπινεύσει ἀνεφαίνοντο ἐν τῷ σκοτεινῷ Ἑλληνικῷ σιερεώματι φωτεινοὶ ἀστέρες, φωτίζοντες τοὺς ἐν σκότει καὶ ζόφῳ διαβιοῦτας προγόνους μας. Οὗτω διετηρήθη εἰς τὰς ψυχὰς ἐκείνων ἄσθεσιος ἡ φλὸδες τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀκλόνητος ἡ πίστις εἰς τὴν Ἱερὰν ἡμῶν Θρησκείαν.

Εἰς τὴν ἀνάδειξιν τοιούτων φωτοδοτῶν ἀστέρων, ἐξαποστελλόντων μαρμαρυγὰς φωτὸς ἀνὰ τὰ πέρατα τῆς δούλης Ἑλλάδος δὲν ὑστέρησεν ποσῶς καὶ ἡ ἴδιαιτέρα ἡμῶν πατρὸς Ἡπειρος. Διεξερχόμενοι ἐπισταμένως καὶ εὐλαβῶς τὰς σελίδας τῶν ἀξιομελετήτων καὶ περισπουδάσιων βιβλίων, τῶν ὅντως μεγάλων ἴστοριοδιφῶν τῆς Μεσαιωνικῆς ἐποχῆς καὶ τῆς μετὰ ταύτην Τουρκοκρατίας, ἀειμνήσιων Κωνστ. Σάθα, Ἐμμανουὴλ Γεδεών, Ἀνδρέου Παπαδοπούλου—Βρετοῦ, Γεωργ. Ζαβίρα Ἀνδρόνικου Δημητριουπούλου, καὶ ἄλλων, βλέπομεν εὐχαρίστιως, διτι ἡ Ἡπειρός μας, συγκρινομένη μὲ τὰς λοιπὰς χώρας τῆς δούλης τότε Ἑλλάδος, ενδίσκεται εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν ἀναδείξεως τοιούτων μεγάλων καὶ ὑπερόχων φυσιογνωμιῶν. Εὐθύς, μετὰ τὴν δύσιν τοῦ Βυζαντινοῦ ἥλιου καὶ τὴν πιῶσιν τοῦ ἡμετέρου Γένους εἰς τὸ ἔρεθος, εἰς ὃ τὸ κατεδίκασεν ὁ φωτοσθέσις, ἀπολίτιστος καὶ βάροβαρος Ἀσιάτης δυνάστης, κατὰ Θείαν οὐκονομίαν, ἵνα μὴ ἀπολεσθῇ ὁ Περιούσιος Λαὸς τοῦ Κυρίου, ἀνεφάνησαν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ σπερδεόματι πολλοὶ τοιοῦτοι λόγιοι ἄνδρες, θερμάναντες τὰς κατεψυγμένας καρδίας τῶν διογενῶν διὰ τῆς θερμουργοῦ πνοῆς των.

Εἰς τὴν χορείαν τῶν πολυφώτων τούτων ἀστέρων, τῶν διὰ τῶν συγγραμμάτων των, τῆς ζώσης διδασκαλίας των, τῆς τελείας προσωπικότητος των, συντελεσάντων τὰ μέγιστα εἰς τὴν διατήρησιν τῶν δύο μεγάλων ἀθανάτων Ἰδεωδῶν, τούτεστι τοῦ Θείου ἔρωτος πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τῆς λατρείας πρὸς τὴν Ἱερὰν ἡμῶν Θρησκείαν εἰς τὰς ψυχὰς καὶ καρδίας τῶν τότε ραγιαδοπαίδων, συμμυνθμενοὶ ἡμεῖς οἱ Ἡπειρῶται, δυνάμεθα νὰ κατατάξωμεν τοὺς:

1ον) Δημήτριον Φράγκον, τὸν μετὰ τὴν Τουρκικὴν εἰσβολὴν καταφυγόντια εἰς Ἰταλίαν καὶ συγγράψαντι πολλὰ Βιβλία.

2ον) Τὸν ἐξ Ἀριης Μάξιμον τὸν Ἀγιορείτην, τὸν ἐκπαιδευθέντια εἰς Πασιοίους καὶ Βενετίαν.

3ον) Τὸν ἐξ Ἰωαννίνων Ιερομόναχον Μακάριον Τσεχούλην, διδάξαντα εἰς τὰ ἐν Ἰωαννίνοις σχολεῖα μέχρι τοῦ 1543.

4ον) Τὸν Μανασσῆν Πλέσσαν, διδάξαντα ώσαύτως εἰς τὰ Ἰωάννινα μέχρι τοῦ 1555.

5ον) Τὸν Μητροπολίτην Μυρέων Ματθαῖον ἐκ Πωγωνίαν ἡς, γεννηθέντα τὸ ἔτος 154... τὸν νέον Δαμασκηνὸν τῆς Ἐκκλησίας, περὶ οὗ ἡ παρούσα πραγματεία.

5ον) Τὸν μέγαν διδάσκαλον Μακρῆν Βησσαρίωνα, γεννηθέντα ἐν Ἰωαννίνοις τῷ 1635.

7ον) Τὸν Νικόλαον Κεραμέα, γεννηθέντα ἐν Ἰωαννίνοις καὶ απονδάσαντα ἐν Ἰταλίᾳ, τοῦ ὁποίου μαθητὴς ὑπῆρξεν ὁ πολυγραφώτατος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Δοσίθεος ὁ Πελοποννήσιος, περὶ οὗ ἀσχοληθῶμεν κατωτέρῳ.

8ον) Τὸν Μελέτιον Γεωγράφον, γεννηθέντα ἐν Ἰωαννίνοις τῷ 1661, τὸν κατὰ κόσμον Μιχαήλ, μαθητὴν τοῦ Βησσαρίωνος.

9ον) Τὸν Βεστιάριον Σταύρον, γεννηθέντα ἐν Δελβίνῳ, περὶ οὗ γενήσεται λόγος ἐν τῇ παρούσῃ πραγματείᾳ.

10ον) Τὸν Παΐσιον Μιχρὸν γεννηθέντα ἐν Ἰωαννίνοις, μαθητὴν καὶ τοῦτον τοῦ Βησσαρίωνος.

11ον) Τὸν Ἰωβ τὸν Μοναχόν.

12ον) Τὸν Μεθόδιον τὸν Ἀνθρακίτην, τὸν ἀναλγήτως ἀδικηθέντα Μέγαν τοῦτον Παιδαγωγὸν τῆς ἐποχῆς του, οὗτος τὴν φαεινὴν δρᾶσιν καὶ μεγάλην ὅντως προσωπικότητα προέβαλεν ἀπὸ τῶν σιηλῶν τῆς «Ἅπειρωτικῆς Ἐστίας» ὁ συμπατριώτης καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Παναγιώτης Χρήστος.

13ον) Τὸν Μητροφάνην Γρηγορᾶν ἥ Δωδωναῖον, τὸν ἀποσταλέντα ως Παιδιαρχικὸν Ἑξαρχον εἰς Μακεδονίαν τῷ 1685, τὸν μετὰ ταῦτα διατελέσαντα διευθυντὴν τῶν τὸ πρῶτον συνταθέντων Ἑλληνικῶν Τυπογραφείων ἐν Βουκονοφεστίῳ.

14ον) Τὸν Νεόφυτον, πρώην Διέρκων, τὸν φωστῆρα καὶ διάπνοον ζηλωτὴν τοῦ ἔθνους καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐκ Πωγωνίου.

15ον) Τὸν διαπολῆ λόγιον Ἡρόκλην Βασιάδην, ἐκ Δελβίνων.

16ον) Τὸν εὐρυμαθέσιατον Ἀθανάσιον Οἰκονόμιδην ἐκ Πολυτοάνης Πωγωνίου καὶ ἀναριθμήτους ἄλλους λογίους διαπρεπεῖς καὶ ἐπιφανεῖς ἄνδρας.

Μεγάλη δύνειν ἡ εὐγνωμοσύνη ἡμῶν καὶ τοῦ ἔθνους δλοκλήρου πρὸς τοὺς ὑπερολάμπρους τούτους ἀστέρας, τοὺς ὑπερέχους τούτους ἄνδρας, τοὺς διαφυλάξαντας ως κρότην δρθαλμοῦ, κατὰ τὴν χαλεπὴν περίοδον τῆς δουλείας, τὰ Ἱερὰ καὶ Ὁσια τῆς Φυλῆς μας.

Πολλῶν ἐκ τούτων τὰ πνευματικὰ ἔργα, δυσινχῶς, ἀπωλέσθησαν, ἄλλων δὲ εὐτυχῶς διεσώθησαν εἰς διαφέρους Βιβλιοθήκας ἐν τῇ ἡμεδαπῇ, εἰς τοιαύτας τοῦ Ἀγίου Ὁρους καὶ Κωνσταντινούπολεως, οὐκ δλίγα δὲ εἰς ξένας τοιαύτας, Βιέννης, Ρώμης, Παρισίων καὶ ἀλλαχοῦ.

Χρέος δύνειν ἡμῶν τῶν ἐπιζώντων εἶναι, ἵνα ἀνευρίσκωμεν καὶ μελετῶμεν μετὰ προσοχῆς ταῦτα, μεθ' ὃ, δοσον ἡμῖν εἶναι δυνατόν, γὰ προβάλλωμεν τὰς φωτεινὰς ἐκείνων μορφάς, τὰς δύντως μεγάλας ἐκείνων προσωπικότητας. Τοῦτο πράπτουντες, οὐ μόνον ἀποτίσμεν φέρον τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς πνευματικοὺς τούτους ἄνδρας, ἀνθ' ὃν ὑπὲρ ἡμῶν εἰργάσαντο, ἀλλὰ συντελοῦμεν ὅστε γὰ φρονηματίζωνται αἱ μέλλουσαι γενεαί, ἀναγιγγώσκουσαι τὰ οσφά, διδακτικὰ καὶ ἡθοπλασικὰ ἐκείνων πονήματα.

Οἱ ἀρχαῖοι Χριστιανοί, εὐθὺς ως μάρτιν τις τῆς Θρησκείας, Πατὴρ τῆς

Ἐκκλησίας ἡ "Οοιος ἐγκατέλειπεν τὰ ἐγκόσια, παρελάμβανον τὰ ἵερὰ τούτων Σκηνῶματα καὶ τὰ διεφύλασσον μετὰ Θρησκευτικῆς εὐλαβείας, ἀναμιμησούμενοι, ὅσα ὑπὲρ τῆς Θρησκείας ἀπειργάσαντο ἢ ὑπέστησαν, ώς καὶ τοῦ πανάγνου βίου αὐτῶν. Ὁπως ἐκεῖνοι, οὗτοι καὶ ἡμεῖς ἔχομεν ἐπιπαντικὸν καθῆκον, ἵνα τοῦ ἀπελθόντος ἐκείνου Ἑλληνισμοῦ τὰ πνευματικὰ λείψανα, δοσα ὁ πανδαμάτωρ χρόνος καὶ αἱ κατὰ καιροὺς θύελλαι καὶ καταιγίδες δὲν ἐξηφάνισαν, μετὰ τῆς δεούσης προσοχῆς καὶ σημασίας συλλέξωμεν καὶ περισώσωμεν, ἀνασύροντες ἐκ τῆς ἀφανείας ἢ τῆς κρύπτης των πολλὰ τῶν τοιούτων.

Τὰ πολύτιμα αὐτὰ πνευματικὰ προϊόντα δέοντα εἶναι δι' ἡμᾶς ἡ Ἱερὰ Λειψανοθή καὶ ἡ ἐξ ἡς, ἡ ἐκπνεομένη εὐωδία τῶν ἀρετῶν καὶ τῆς μεγάλης αὐτῶν καὶ δρυῆς παιδείας, ἵνα καθαγιάζῃ, ζωοποιῇ καὶ ἀνδροποιῇ τοὺς μικροὺς ἐκείνων ἀπογόνους.

Ταῦτα ἔχων καὶ ἐγὼ ὑπὸ ὄψιν μου, ἐτόλμησα ἵνα, τὸ κατὰ δύναμιν, προβάλω τὴν ἵερὰν μορφήν, τὴν μεγάλην φυσιογνωμίαν, τὴν ἀκένωτον πνευματικὴν πηγήν, τὴν τελείαν προσωπικότητα, ἐνὸς ἐκ τῶν ως ἄνω μημονευθέντων πολυφάτιων Ἡπειρωτικῶν ἀστέρων, τοῦ Μεγάλου τέκνου τῆς Ἡπείρου μας, Μητρὸπολίτου Μυρέων Ματθαίου τοῦ ἐκ Πωγωνίαν ἡγεμονῆς.

Τὸ ἀναληφθὲν παρ’ ἐμοῦ ἔργον ἦτο λίαν δύσκολον καὶ δυσανάλογον τῶν ἀσθενῶν μου δυνάμεων. Παρὰ τὰς καταβληθείσας προσπάθειας μου, ἀς δικαιοῦμαι νὰ πιστεύω, ὅτι θὰ ἐκτιμήσωσι δεόντως οἱ φίλοι ἀναγνῶσται τοῦ Πονήματός μου, διολογῶ, ἐν πάσῃ εἰλικρινείᾳ, ὅτι οὐ μόνον δὲν κατώρθωσα νὰ προβάλω καθ’ ὅλην τῆς τὴν ἔντασιν καὶ ἔκτασιν τὴν πολύπινχον καὶ πολυσχιδῆ πνευματικὴν δρᾶσιν τοῦ πρὸ τριακοσίων πεντήκοντα περίπου ἐτῶν ἐκλιπόντος πολυγραφωτάτου τούτου Ἰεράρχου, τοῦ καίτοι ἡὲ κ τοῦ πολυστενάκτου ἥρως κατατρυχομένου μέχρι τῶν τελευταίων σιγμῶν τῆς προσκαίρου ἔνταῦθα ζωῆς του μὲ τὴν συγγραφὴν Ἰερῶν καὶ Ἐθνικῶν Βιβλίων ἀλλ’ οὔτε κἄν ἐπελήφθη τοῦ δυτικοῦ μεγάλου συγγραφικοῦ καὶ Ἀποστολικοῦ ἔργου αὐτοῦ.

"Ἐχων δικαστικὸν ὑπὸ ὄψιν μου, ὅτι ἡ ταπεινή μου αὕτη προσπάθεια, ἡ ἐκπηγάσασα ἐκ τῶν μυχίων τῆς ψυχῆς μου ἀπὸ τὴν εὐγενῆ τῆς ἐκπληρώσεως ὑψίστου καθήκοντος ἰδέαν, θὰ χοησιμεύσῃ ως ἀφόρμησις, ώς ἐρέθισμα βαθυτέρας καὶ ἐμπεριστατωμένης ἐρεύνης, παρ’ ἄλλων φιλομούσων συμπατριωτῶν, τοῦ βίου καὶ ἐν γένει ἐθνωφελοῦς πολυσχιδοῦς ἔργου τοῦ εὐσεβεστάτου τούτου Ἡπειρώτου Ἰεράρχου, δὲν διστάξω νὰ παρουσιάσω, δοσα ἡδυνήθη μετὰ πολλῶν κόπων καὶ μόχθων νὰ συλλέξω σχετικὰ μὲ τὸν βίον αὐτοῦ.

Ἡ μεγάλη αὐτὴ Ἡπειρωτικὴ φυσιογνωμία, ἡ ἀνατείλασα ως ἀστὴρ ἐκ τῆς Ἐδας, κατὰ τὰς χαλεπὰς καὶ ζοφερὰς ἐκείνας ἡμέρας τῆς Ἐθνικῆς μας συμφορᾶς, εἶμαι βέβαιος, ὅτι θὰ προβληθῇ, ἐν ὅλῃ τῆς τῆς μεγαλοπρεπείᾳ, ἀπὸ μέλλοντας εὐγενεῖς συνεχιστὰς τῆς ταπεινῆς μου ταύτης προσπάθειας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.'

Καταγωγὴ καὶ μόρφωσις τοῦ Ματθαίου.

Ο Ματθαῖος κατήγετο ἐκ Πωγωνιανῆς, Παλαιᾶς Ἡπείρου. Τοῦτο ἐξαγεται ἐκ τῶν ἴδιοχείρων ὑπογραφῶν του, τὰς ὅποιας ἡρέσκετο νὰ θέτῃ εἰς τὴν προμετωπίδα τῶν ἔργων του. Ἰδοὺ μία τοιαύτη ἐπὶ τοῦ ἐσωφύλλου Ἰεροῦ Εὐαγγε-

λίου, εύρυσκομένου καὶ σήμερον ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἀγίου Ὁρούς(1).

(Χειρ Ματθαίου Μοναχοῦ καὶ Πρεσβυτέρου, τοῦ ἐκ Πωγωνιανῆς)

Ἐγεννήθη, ώς καπωτέρω θά ὅποδείξωμεν, κατὰ τὴν πέμπτην Δεκαετηρίδα τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος (1549—1550) ἡ εῖς τι χωρίον τῆς Ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς ἡ, ὅπερ καὶ πιθανώτερον, εἰς τὴν ἀκμάζουσαν τότε πρωτεύουσαν τῆς Ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς πόλιν Διπαλίτσαν, κευμένην εἰς τὸ μεταίχμιον τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Ἡπείρου.

Ἡ πόλις αὕτη, ώς μᾶς πληροφορεῖ ὁ Ζῶτος(2) εἶναι ταῦτοσημφος μὲ τὴν πόλιν Πωγωνιανήν, πισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας πόλεως Παισσαρῶνος.

Οἱ διασωζόμενοι σήμερον ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς Διπαλίτσης Βυζαντινοὶ Ναοί, ώς ὁ τῆς Βασιλικῆς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Μολυβδοσκιεπάστου, τιμώμενος ἐπ' ὄνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Τπεραγίας Θεοτόκου, ὁ ὑπεροχεν αὐτῆς ἐν λοφίσκῳ κείμενος ἔτερος Ναὸς τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοπόκου, ὁ Ναὸς τῶν Αγίων Αποστάλων, ὁ χρησιμεύσας ώς Μητροπολιτικὸς Ναὸς τῆς Αρχιεπισκοπῆς Πωγωνιανῆς ἐπὶ ὀλοκλήρους ἐκαπονταετηρίδας, ἀνεκαινίσθησαν κατὰ τὴν ἐκαποντοετηρίδα ταύτην, καθ' ἥν συμπίπτει ἡ γέννησις τοῦ Ματθαίου. Εἶναι ἡ μετὰ τὴν θλιεθρὰν Ἀλωσιν Ἐκαπονταετηρίς, καθ' ἥν, ἡ πρωτεύουσα τῆς Πωγωνιανῆς Πωγωνιανὴν ἡ Διπαλίτσα, συνεπικουριούντων καὶ τῶν εὐεργετικῶν προνομίων, ἀτιναι ἔχορήγησεν ὁ κατακτητής, εὑρίσκεται ἐν εὐμαρείᾳ, ἐν οἰκονομικὴ εὐρωστείᾳ, οἱ δὲ εὐσεβεῖς κάτοικοι τῆς πτίζουν ἡ ἀνακαινίζουν ναούς, ἵνα λατρεύωσι τὸν Τρισυπόστατον Θεόν των.

Εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἐγεννήθη, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ὁ διαπρεπὴς οὗτος κληρικός, ὁ μέγας οὗτος ὑμιογράφος τῆς Ἐκκλησίας, ὁ ἐνθερμος καὶ ἐνθουσιῶδης διδάσκαλος, ὁ Μητροπολίτης Μυρέων Ματθαῖος. Αγνοοῦμεν ποῖοι ἦσαν οἱ γονεῖς του. Γνωρίζομεν δῆμος ὅτι εἶχεν ἀδελφοὺς τὸν Μητροπολίτην Μπουζαίον (Μολυβδαχίας) Λουκᾶν(3) καὶ τὸν Ἰσαρητὸν(4) τὸν ἐκτελέσαντια μετὰ θρησκευτικῆς εἰλαθείας τὰς ἐπιθατίους εὐγενεῖς ἐπιθυμίας τοῦ εἰς τὴν Μονὴν Δάλιαν τῆς Μολυβδαχίας ἐγκαταλείψαντος τὰ ἐγκόσια, κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1624, ιάουδίμου Ιεράρχου.

Ἐκ τοῦ ἐπωνύμου τοῦ λαϊκοῦ ἀδελφοῦ του ἐξάγεται, ὅτι τὸ ιούκογενειακόν των παρωνύμιον ἦτο Ἀγγελέτος. Απὸ τὴν λαμπρὰν ἀνατροφὴν καὶ μόρφωσιν, τὴν ὅποιαν ἔλαθον καὶ οἱ τρεῖς ἀδελφοί—οἱ γνωστοὶ ἡμῖν—ἐξάγεται ὅτι, οἱ γονεῖς των διεκρίνοντο ἐπὶ Θεοισείᾳ καὶ χρηστότητι, εἶχον τὴν φλογερὰν ἐπιθυμίαν νὰ μορφώσωσι τὰ τέκνα των ἀλλὰ καὶ τὰς οἰκονομικὰς πρὸς τοῦτο δυνατότητας. Ανήκον, ὀσφαλῶς, εἰς τὴν τάξιν τῶν Αρχόντων τῆς Διπαλίτσας, ὅπως διασώζει καὶ σήμερον ἡ παράδοσις τὴν ὀνομασίαν τησλίαν εύπορούσης τάξιος τῶν κατοίκων τῆς καταστραφείσης καὶ κατερευπωθείσης πόλεως(5).

Τὰ πρῶτά του γράμματα ὁ Ματθαῖος ἐδιδάχθη εἰς τὴν γενέτειρὰν του. Εἰς τὴν ἴδιαν, ὀσφαλῶς ἔτυχε καὶ εὐρυτέρας ἐγκυρωλοιπαδικῆς μορφώσεως, διότι,

(1) Βλ. Ἐμμαν. Γεδεὼν Μνημεῖα Ἐλλην. Μεσαιων. Ποιήσεως Περιοδ. «Παρνασσός» Τόμ. Α' Σελ. 753

(2) Βλ. Δ. Ζῶτος (Μολοσσὸς) Ἡπειρωτ. Μελέται Τόμ. Δ. Τεῦχος. Α' σελ. 93

(3) Βλ. Ἐμμαν. Γεδεὼν Περιοδ. «Παρνασσός» Τόμ. Α' σελ. 868.

(4) Ε68 Κωδικ. Ἱερᾶς Μονῆς Μεγίστης Λοιύρας Ἀγ. Ὁρους.

(5) Βλ. «Ἡπειρωτικὴν Ἐστίον» Τεῦχος 95ον σελ. 221.

ώς μας πληροφορεῖ ὁ ἀείμνηστος Ἰστορικὸς Λαμπρὸς(1) εἰς τὴν Σταυροπηγιακὴν Μονὴν Μολυβδοσκεπάστου, ἐλειτούργει κατὰ τὸν Μεσαίωνα λαμπτρὰ Σχολή, εἰς τὴν ὅποιαν οἵ νέοι ἐδιδάσκοντο Πλάτωνα, Θουκυδίδην, Ἡρόδοτον καὶ τοὺς λοιποὺς ἀρχαίους Ἑλληνας συγγραφεῖς. Τὴν ὑπαρξιν καὶ λειτουργίαν τῆς Σχολῆς ταύτης ἐσεβάσθη καὶ ὁ κατακτητής.

Μετὰ τὴν ὀποτεράτωσιν ἐν αὐτῇ τῶν ἐγκυκλίων σπουδῶν του ὁ φιλομαθὴς Ματθαῖος ἔσπευσεν, ώς ἡ διψῶσα ἔλαιφος ἐν ταῖς πηγαῖς τῶν δασῶν, ἵνα κορέσῃ τὴν δίψαν του πρὸς ἀνωτέρας πνευματικὰς πηγάς, αἵτινες, δυστυχῶς, εἰς τὴν δούλην Ἑλλάδα δὲν ὑπῆρχον. Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε περισσούλλεγέντων περὶ τοῦ βίου του πληροφοριακῶν στοιχείων δὲν ἐξάγεται εἰς ποίαν πνευματικὴν πηγὴν κατέφυγεν ὁ διακαῶς ἐπιθυμῶν, ἵνα ἀνέλθῃ εἰς ἀνωτέρας μορφωτικὰς πνευματικὰς σφαίρας νεαρὸς Ματθαῖος.

Μελετῶντες τὴν «Νεοελληνικὴν Φιλολογίαν» τοῦ ἀειμνήστου Μεσαιωνικοῦ Ἰστοριοδίφου Κωνσταντ. Σάθα, τὴν «Νεοελληνικὴν Φιλολογίαν» τοῦ Ἀνδρέου Παπαδοπούλου τὴν «Νέαν Ἑλλάδα» τοῦ Ζαβίρα, «Τὴν Ὁρθόδοξον Ἑλλάδαν» Δημητρακοπούλου, βλέπομεν δτὶ οἵ πλεῖστοι τῶν ἡμετέρων λογίων τῆς Ἐκανονταετηρίδος ἐκείνης ἐφιστήσαν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ἰταλικῆς πόλεως Παττβιον, νῦν Πάδιου, τῆς ὅποιας ἡ παλαιὰ φήμη διείλεται εἰς τὸ λαμπρῶς λειτουργοῦν Πανεπιστήμιον ἐν μύτῃ. Εἰς αὐτὸν ἐδιδάσκοντο Ἑλληνικά, Λατινικά, Φιλοσοφίαν, Θεολογίαν, Ἰατρικήν.

Χωρὶς νὰ ἀποκλείομεν καὶ ἐτέρων ἐκδοιχήν, συμπιεσαίνομεν, ὅτι καὶ ὁ ἡ-
μέτερος Ματθαῖος θὰ ἔσπευσεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἐκεῖνο, διὰ νὰ ἕχανο-
ποιήσῃ τὴν φιλοιμόθειάν του. "Οτι ὁ Ματθαῖος εἶχεν εὐρυτάτην Ἐπιστημονικὴν
κατάρτισιν, τοῦτο θέλει ἀποδειχθῆ πασιφανέστατα ἐκ τῶν ἐν τῇ οὐκείᾳ στήλῃ
τῆς παρούσης μου πραγματείας παρατεθησομένων λαμπρῶν πνευματικῶν ἔργων
του, πρὸ τῶν δποίων ἀσκιαλυπτόμεθα, θαυμάζοντες τὸν μέγα πνευματικὸν ἄνδρα
διὰ τὸν δποῖον ὁ διαπρεπῆς Μεσαιωνιδίφης Ἐμ. Γεδεών γράφει(2) «'Ο Ματθαῖ-
ος ἦν ἀνὴρ βαθὺς περὶ τὴν γνῶσιν τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Θεολογίας καὶ φραν-
τασία οὐ τῇ τυχούσῃ κοισμούμενος».

Μελετῶντες τὰ ὄδιξιομελέτητα ἔργα—ὅσα κατωρθώσαμεν νὰ ἀνεύρωμεν καὶ μελετήσωμεν — εἰκάζομεν δτι, ὁ ὄλοιόδυμος Ματθαῖος, γαλουχηθεὶς καὶ ἀνατραφείς Ἐλληνοχριστιανικῶς, ἐφλέγετο ὑπὸ τῆς ζωηρᾶς ἐπιθυμίας νὰ γίνῃ Λειτουργὸς τοῦ Ὄψιστου. Ἰσως δικαιολόγοι, ἀνεξάρτητοι τῆς θελήσεώς του, νὰ ἦνάγκασαν τοῦτον νὰ μὴ ὀσπασθῇ ἀμέσως τὸ Ἱερατικὸν σχῆμα. Δὲν γνωρίζομεν εἰς τὶ ἀφωισιώθη, μετὰ τὰς Πιανεστιστημιακάς του Σπουδάς, Ἰσως νὰ ἐταξίδευσεν εἰς Βλαχίαν καὶ νὰ τῷ ἀνετέθη ὑπούργημά τι ὑπὸ τῶν ἐκεῖ Βρεβόδων. Τὴν εἰκασίαν μας ταύτην στηρίζομεν εἰς στοιχεῖα τινα, τὰ δποῖα κατωτέρω ἐν οὐκείᾳ στήλῃ θὰ παραθέσωμεν. Πνευματικά του ἔργα, συγγραφέντα δτε ἥτο λαϊκὸς δὲν ἔχομεν ἀνεύρει. Ἀπὸ τὰ μετέπειτα τοιαῦτα, αὐτοῦ ὡς κληρικοῦ συμπεραίνομεν δτι, ὁ Ματθαῖος ἥτο καὶ καλλιγράφος καὶ ζωγράφος. Ἐπειδὴ ἡ Τυπογραφία ἥτο ἄγνωστος τότε, ὁ Ματθαῖος διηγήθηνε ἐν Μολδοβλαχίᾳ Χειρογραφὶκὴ ν Σχολήν, εἰς τὴν δποίαν οἱ νέοι ἐδιδάσκοντο τὴν Χειρογραφίαν(3).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β.

‘Ο Ματθαῖος ὡς κληρικός.

Πότε ἔχειοτονήθη κληρικὸς καὶ ἀν προτιγήθη ἡ κουρά του ώς μοναχοῦ

(1) Βλ. Ἰωαν. Λαζαρίδης «Ιεριάς ἐν Ἡπείρῳ σκηνώματα» σελ. 40—41.

(2) *Munizieca Mestakovič, Ežziny, Lepšioč. «Lapvaaqoqd» gva. 753 učenj. E.*

(3) Νέος 'Ελληνομνήμων Τόμος Α' σελ. 266.

δὲν ἔχομεν ἀποδείξεις. Εἰς τὰ ὄντευρεθέντα πνευματικά του ἔργα, πρὸν ἐκλεγῆ Μητροπολίτης Μυρέων, βλέπομεν νὰ ἀναγράφῃ καὶ τὰς δύο ἴδιότητας αὐτοῦ, τὴν τοῦ μοναχοῦ καὶ τοῦ πρεσβυτέρου. Εἰς Χειρόγραφον Ἰερὸν Εὐαγγέλιον, τὸ ὅποιον δέον νὰ ὄντευρίσκεται—ἔὰν ἡ λαῖλαψ τοῦ πολέμου δὲν ἔξηφιάνισεν— εἰς τὸ Σκευοφυλάκιον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων, γραφέν ύπὸ τοῦ Ματθαίου, ἀναγινώσκονται τὰ ἔξης:

«Πρεσβυτέρου χείρ
καὶ Μοναχοῦ Ματθαίου,
Πωγωνιανῆς ἐκ Παλαιᾶς Ἡπείρου.
Ἔγραψε ταύτην τὴν Θεόπνευστον Βίβλον».

Τὸ Ἰερὸν τοῦτο Βιβλίον, ώς μᾶς πληροφορεῖ ὁ ὀἰκουμηνῆτος μέγας συμπατριῶτης Ἰστορικὸς Σπυρίδων Λάμπρος(1) εἶναι ἀξιολογώτατον. Ἐχει μέγεθος 0,42 X 0,27, συνίσταται δὲ ἐκ φύλλων τριακοισίων εἴκοσι πέντε καὶ εἶναι γεγραμμένον κατὰ δύο σελίδας. Φέρει χρυσαῖς ἐπιγραφαῖς καὶ ἀρχικὰ γράμματα χρυσᾶ, ἔνια δὲ πολύχρωμα καὶ κοσμεῖται ύπὸ τῶν εἰκόνων τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν. Ἡ στάχωσίς του εἶναι δι' ὀλοκλήρου βελούδου κοκκίνου, ἀνευ ἐπιτυπωμάτων. Ατυχῶς δὲν φέρει χρονολογίαν, ἵνα πληροφρηθῶμεν περισσότερα. Ἐτερον χειρόγραφον Εὐαγγέλιον, φέρον τὴν ἴδιόχειρον ύπογραφήν του, εἶναι τὸ προηγουμένως τῆς παρούσης πραγματείας μνημονευθέν, δι' ὃ ὁ ὀἰκουμηνῆτος Γεδεών(2) γράφει ὅτι «..... Καλλιγράφος δι' ἡν καὶ ὁ Ματθαῖος, γράφως τὸ κάλλιστον Εὐαγγέλιον, ὅπερι σώζεται ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τῆς ἐν Ἀιθωνι Μεγίστης Λαύρας, καθ' ἣ δείκνυσι τό τῆς Γραφῆς παρατιθέμενον πανομοιότυπον».

Ο διαπρεπής οὗτος κληρικὸς ἐνδέχεται νὰ ὑπηρέτησεν ως Ἱερομόναχος ἢ Ἡγούμενος ἐν τῇ ἀκμαίούσῃ τότε Ἱερᾶ Βασιλικῆ Σταυροπιγιακῇ Μονῇ Μολυβδοσκεπάστου, ἐν τῇ ἴδιαιτέρᾳ αὐτοῦ πατρίδι.

Γεγονὸς ὅμως τυγχάνει, ὅτι ἡ φήμη τῆς εὑρυμαθείας αὐτοῦ, τῆς πρὸς τὸν Θεὸν προσηλώσεως αὐτοῦ, τοῦ ἔξαιρετου ἥθους καὶ χαρακτῆρος αὐτοῦ, φθάσαισαι καὶ μέχρι τῆς ἐν Κωνισταντινούπολει Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, χαριποιεῖ τὸν τότε Πατριάρχην Θεοφάνην Α΄ ὅστις, ἀναζητῶν κληρικούς, προκισμένους μὲ τοιαῦτα χαρίσματα, τὸν καλεῖ πλησίον του, τοῦ ἀπονέμει τὸν τίτλον τοῦ Ἀρχιμανδρίτου καὶ τὸν ἀποιστέλλει ως Ἱεροκήρυκα εἰς τὴν Λεοντόπολιν τῆς Λεχίας,(3) ὑπαγομένης τότε καὶ τῆς Μητροπόλεως ἐκείνης εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν. Ἐκεῖ, ἐκτὸς τοῦ κυρίου του ἔργου, τοῦ Θείου κηρύγματος, κατὰ τὰς λοιπὰς ὡρας ἀπαισχολεῖται μὲ τὴν προσφιλεστάτην εἰς αὐτὸν ἐργασίαν, τὴν Γραφὴν τῆς Ἱερᾶς Βίβλου καὶ ἑτέρων Λειτουργικῶν Βιβλίων. Ἐκεῖ ἀνευρίσκομεν τοῦτον τῷ 1601. Τοῦτο μαρτυρεῖται ὅπὸ τὸν ύπ' ἀριθμ. 112 Κώδικα τῆς Σεβασμίας καὶ Βασιλικῆς Μονῆς τῆς ἐν τῷ Ἀγίῳ Ὁρει Μεγίστης Λαύρας. Ο Κώδικες οὗτος, ώς μᾶς πληροφορεῖ ἡ Σεβαστὴ Ἐπιτροπὴ τῆς ἐν λόγῳ Ἱερᾶς Μονῆς(4) περιέχει τὰς δύο Ἱερὰς Λειτουργίας «τοῦ Χρυσοστόμου καὶ Μεγάλου Βασιλείου». Αἱ διαστάσεις τοῦ Κώδικος εἶναι 25X15 καὶ ἀποτελεῖται ἐκ φύλλων 103. Εἶναι καλλιτεχνικῶς ἐσταχωμένος διὰ χονδρῶν σανίδων, περιβεβλημένων διὰ δέρματος, φέροντος διαφόρους ζωγραφίας. Ἐν τέλει δὲ τοῦ Κώδικος εὑρηται ἀναγεγραμμένον τὸ ἔξης σημείωμα: «Ἐγράφη διὰ χειρὸς Ματθαίου Μοναχοῦ, πρεσβυτέρου καὶ Ἀρχιμα-

(1) Νέος Ἑλληνομνήμων Τόμος ΙΑ' σελ. 53

(2) Περιοδικὸν «Παρνασσός» Τόμος Α' σελ. 867

(3) Πολωνίας

(4) Ἔγγραφον ύπ' ἀριθμ. 717 τῆς 29—12—59

δρίτου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, τοῦ ἐκ Πωγωνιανῆς ὡς μοι σύγγνωσθε ἀναγινώσκοντες διὰ τῶν πολλῶν μου σφαλμάτων». Ἐλ. ἔτει ΖΡΘ (1601) 'Οκτωβρίου ΙΔ. 'Ινδικτιῶνος Ιδ. ἐν Λεοντοπόλει τῆς Λεχίας.

Φαίνεται, δτι, καὶ ἔκει ὁ Θεοισεβέστατος οὗτος Λειτουργὸς τοῦ Τψίστου, ὁ εὐρυμαθέστατος Ἀρχιμανδρίτης τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὁ Πνευματικὸς Πατὴρ τῶν ἐν Πολωνίᾳ προβάτων, ἐπιτελεῖ εὐόρκως, εὐσυνειδήτως καὶ λίαν ἀποδοτικῶς τὸ λιαν λεπτὸν καὶ ὑψηλὸν καθῆκον του καὶ μέσφαλῶς ὁ σπόρος τοῦ λαμπροῦ αὐτοῦ σπιρέως καρποφορεῖ. Ἀγωνίζεται, σὺν τοῖς ἄλλοις, ἔκει εἰς Πολωνίαν ἐναντίον τῶν Παπιστῶν, οἵ δποῖοι, διὰ παντὸς μέσου, προσπαθοῦσι νὰ προσηλυτίσωσι τοὺς δπαδοὺς τῆς Ορθοδόξου Ανατολικῆς Ἐκκλησίας, Ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία, ἐκτιμῶσα δεόντως τὸ ἐπιτελούμενον παρ' αὐτοῦ Θεῖον ἔργον καὶ πιστεύουσα δτι θέλει φανῇ ἀντάξιος τῶν προσδοκιῶν αὐτῆς, καλεῖ τοῦτον εἰς λίαν ὑψηλοτέραν καὶ λίαν δυσκολωτέραν δποστολήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.'

'Ο Ματθαῖος ὡς Μητροπολίτης Μυρέων (1606 - 1610)

Ἡ λαῖλαψ, ἡ Θεομητρία, ἡ καταιγίς, αἴτινες ἐνέσκηψαν εἰς τὸ ταλαιπωρον σκλαβωθὲν Γένος μας, μετὰ τὴν εἰς τὸν βάρβαρον Ασιάτην ὑποδούλωσίν τους τείνουν νὰ ἔξαφανίσουν τοῦτο. Ἰδίως αἱ Ανατολικαὶ Ἐπαρχίαι τοῦ ἄλλοτε ἐνδόξου Βυζαντινοῦ μας Κράτους, κινδυνεύουν νὰ ἀπολέσουν πᾶν τὸ Ἑλληνοχριστιανικόν. Ὁ Ασιατικὸς σύφων σαρώνει πᾶν, δπερ τοῦ ὑπενθυμίζει τὴν ἐκλείψασαν κλεινὴν Ἑλληνικὴν Αὐτοκρατορίαν. Μεταξὺ τῶν κινδυνευουσῶν Ἐπαρχιῶν εἶναι καὶ ἡ Μυρέων, ἡ Πατρὸς τοῦ Μεγάλου Πατρὸς τῆς Ἐκκλησίας Ἀγίου Νικολάου. Ὁ Ἀγιος Νικόλαος, κρίμασιν, οἵ οἶδε Κύριος, πρὸς ὃν εὐρίσκουσι καταφυγὴν «Οἱ ἀμαρτωλοὶ τὸν Προστάτην, οἱ πένητες τὸν θησαυρόν, οἱ ἐν θλίψει τὴν παραμυθίαν, οἱ ἐν θαλάσσῃ τὸν Κυθερονήτην.» δὲν στρέφει εὐμειές βλέψας καὶ εὐήρκον εῖς τὰς φωνὰς καὶ ἵκεσίας τοῦ κινδυνεύοντος νὰ καταποντισθῇ Χριστεπωνύμου ἔκει ποιμνίου. Ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία, μὲ αἰμάσσουσαν καρδίαν καὶ δεινῶς σπαρασσομένην ψυχήν, ἀτενίζει δακρύουσα τὰ ἔκει συντελούμενα. Τὶς θὰ σώσῃ τὸ κινδυνεῦον τῆς Ορθοδοξίας σκάφος ἀπὸ τὸν καταποντισμόν. Μικροῦν δεῖν καὶ δὲν θὰ μείνῃ ἔκει ψυχὴ Χριστιανικὴ. Οἱ Ιεροὶ Ναοὶ τῆς θὰ βεβηλωθοῦν καὶ οἱ κώδωνες θὰ μείνσουν βωβοί! Κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην διὰ τὸ Ἐλύνος, τὸ δεινῶς δοκιμαζόμενον, καὶ τὴν Ορθοδοξίαν στιγμήν, ἀναμιμνήσκεται ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία τὸν καλὸν Ποιμένα, τὸν πρῶτον, ἀγαθὸν καὶ ἀνεξίκανον Λευίτην, τὸ ἐν τῇ Λεοντοπόλει τῆς Λεχίας λαμπρὸν Ἀρχιμανδρίτην τῆς, τὸν ἐπιδέξιον τοῦτον οἰλακοιστροφόν, τὸν στερεώσαντα τὴν Ορθοδοξίαν ἐν Πολωνίᾳ, τὸν ἐκ Πωγωνιανῆς Μοναχὸν καὶ Πρεσβύτερον Ματθαῖον. Τοῦτον προσκαλεῖ, ἵνα περισώσῃ πᾶν τὸ δυνατόν, ἵνα προλάβῃ ὅπὸ τὸ ἀκατασχέτως φερόμενον πρὸς τὸν δλεθρον, πρὸς τὸν βίαιον ἔξισλαμισμόν, ὑπολειπόμενον Χριστεπωνύμον Ποίμνιον.

Ο Ματθαῖος γωρίζει καλῶς τὴν εἰς τὴν Ἐπαρχίαν Μυρέων ἐπιχρατοῦσαν θλιβερὰν κατάστασιν. Γνωρίζει καλῶς, δτι ἔχει νὰ ἀντιπαλαίσῃ ἐναντίον αἰμοβόρων λύκων, δρμούντων νὰ κατασπαράξωσι τὸ ἔκει ποίμνιον. Γνωρίζει δτι, ἡ Μητροπολίτικὴ Μίτρα, τὴν δποίαν θὰ φορέσῃ ἐπὶ τῆς Ἱερᾶς κεφαλῆς του θὰ εἶναι πλήρης ἀκανθῶν, Ταῦτα δλα δμως δὲν ἐμποδίζουσι τὸν λαμπρὸν τοῦτον Λευίτην νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἐπικίνδυνον ταύτην Θείαν δποστολήν. «Ο Ποιμὴν δ καλὸς τίθησιν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν προβάτων» εἶπεν ὁ Θεῖος Χριστός. Καὶ δ Ματθαῖος εὐχαρίστως ἀναλαμβάνει νὰ φέρῃ τὸν Σταυρὸν τοῦ μαρτυρίου. Προθυμοποιεῖται ἵνα ἀναλάβῃ τὴν Τψίστην ταύτην Ἐθνικοθρησκευτικὴν

ἀποστολήν. Πιστεύει, δτι, όταν ἀναχαιτίσῃ τὸν χείμαρρον, ἵσως δὲ ἐπαναφέρῃ πολλοὺς, ἐκ τῶν λιποψυχησάντων καὶ λιποτακτησάντων, εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν.

Ίδοù τὸ Πατριαρχικὸν ὑπόμνημα ἐκλογῆς αὐτοῦ ὡς Μητροπολίτου Μυρέων(1).

‘Ὑπόμνημα ἐκλογῆς Ματθαίου Τιτουλαρίου Ἐπισκόπου Μυρέων.

Πατριάρχου Ραιφαὴλ τοῦ ὅπο Μεθύμνης.

Ἐπειδὴ μετὰ τῶν ἄλλων ἐν τῇ παρὰ τοῦ ἀοιδόμου Πατριάρχου Βαλσαμῶν(2) μελέτη καὶ περὶ τῶν Πατριαρχικῶν Προνομίων ἐδηλώθη ἡμῖν αὐταῖς λέξειν «Πόσταξὶς ἐστι τοῦ ἀοιδόμου Βασιλέως κυροῦ Ἀλεξίου Κομνηναῖοῦ ὑπολυθεῖσα καὶ τοῖς δημοσιαικοῖς καὶ Ἐκκλησιαστικοῖς σεκρέτοις(3) καταστρωθεῖσα καὶ διοριζομένη μὴ μόνον ἀπαρεμποδίστως ἀρχιερεῖς ψηφίζεσθαι ἐν ταῖς ἀνατολικαῖς ἐπαρχίαις, κανὸν δύνωνται οἱ ἐν αὐταῖς ἐπικηρυττόμενοι, καταλαμβάνειν τοὺς λαχόντας αὐτοῖς θρόνους ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν ἔχειν ὅσα πρὸ ταύτης ἔσχον κατὰ τὴν μεγαλόπολιν δίκαια «καὶ ὅπο τούτου φανερῶς δηλοῦται ὅτι καὶ τῶν Ἀνατολικῶν Μητροπόλεων (τῆς τῶν) Μυρέων ἀνατολικῆς καὶ ταύτης οὔσης καὶ οὐ κρατουμένης ὅλλα ὑπὸ τῆς δυστυχίας τοῦ Γένους σιμικρυνθεύσης, συνελθόντες ἡμεῖς οἱ καθευρεθέντες ἀρχιερεῖς, προτροπῆ καὶ προστάξει τοῦ Παναγιωτάτου ἡμῶν Αὐθέντου Πατριάρχου Ραιφαὴλ τῆς Μεγάλης ταύτης πόλεως καὶ ἐν τῷ Ναῷ τοῦ Ἅγιου Ἐνδόξου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου ἐν τῷ Νέῳ Πατριαρχείῳ, ἐπαιήσαμεν ψήφους κανονικὰς διὰ τὴν Ἀγιωτάτην Μητρόπολιν Μυρέων, ἐν αἷς πρῶτον μὲν ἐθέμεθα τὸν Ὁσιώτατον καὶ Λογιώτατον ἐν Ιερομονάχοις καὶ Πνευματικοῖς Πατράσι κὺρο Ματθαῖον, δεύτερον τὸν . . . κλπ».

‘Ἐτει Ζριδ’ (1606) μηνὶ Δεκεμβρίῳ.

Σημείωσις Γεδεών. Ἐκδίδοται τὸ παρὸν ὑπόμνημα καθ’ ὃ τὸ πρῶτον, ὃν μὴ ἀπατώμεθα, ψηφίζον ἐν τοῖς κάτω χρόνοις Τιτουλάριον Ἐπίσκοπον.

(‘Ἐξεδόθη ἐν Δ’ Γόμῳ τοῦ Συντάγματος Ράλλη καὶ Ποτλῆ, σελ. 542—555)

Καὶ ἦδη, ἐπειδὴ ἐν τῷ ἀνω ‘Ὑπομνήματι ἐκλογῆς γίνεται μνεία περὶ Τιτουλαρίου Ἐπισκόπου, ὁνάγκη νὰ διευκρινίσωμεν τοῖς τυχὸν διγνοοῦσι φίλοις ἀναγνώσταις, ὅτι ὁ τίτλος Τιτουλάριος δὲν εἶχε τότε, οἶαν ἐριμηνείαν ἔχει σήμερον. Τιτουλάριος σήμερον ὀνομάζεται ὁ προσχειριζόμενος Βοηθὸς Ἐπίσκοπος εἰς μεγάλας Μητροπόλεις, ώς εἶναι ἡ τῶν Αθηνῶν, Θεσσαλονίκης, Ιωαννίνων, προισαγορευόμενος Θεοφιλέστατος, ἐνῷ τότε Τιτουλάριοι οἱ ωνομάζοντο οἱ χειρονοτονούμενοι ἐπὶ ψιλῷ τίτλῳ διαλαμψάσης ἄλλοτε Ἐπισκοπῆς, ώς ἀκριβῶς δυστυχῶς συνέβαινε τῷρα μὲ τὴν Ἐπισκοπὴν Μυρέων.

‘Ατυχῶς δὲν ἔχομεν πληροφορίας σχετικὰς μὲ τὴν ἔκει ποιμαντορίαν του. Δὲν εἶναι δῆμος δύσκολον νὰ εἰπάσωμεν τὴν ἔκει ενδεθεῖσαν σκρυπτιμον καὶ ἀνώμαλον κατάστασιν. Ἡ ἡμισέληνος ἐπεβάλλετο διὰ τῆς ρομφαίας, ἐνῷ ὁ Σταυρός, τὸ Σύμβολον τῆς Ὁρθοδοξίας «Ο Σταυρὸς ὁ Φύλαξ πάσης τῆς Οἰκουμένης, ὁ Σταυρὸς ἡ ὁραιότης τῆς Ἐκκλησίας, τῶν Βασιλέων τὸ κραταίωμα, τῶν πιστῶν τὸ στήριγμα, τῶν Ἀγγέλων ἡ δόξα καὶ τῶν δαιμόνων τὸ τραῦμα» φεῦ! διὰ τὸ ἀδήλους εἶναι τὰς βουλὰς τοῦ Θεοῦ ὑπειστέλλεται.

‘Ασφαλῶς ὁ ἐν Ἀρχιερεῦσι πιστότατος καὶ Θεοσεβέστατος Ματθαῖος, θὰ ἐπάλαισεν ἥρωϊκῶς, ὀπεγγνωσμένως, ἵνα ἀναχαιρίσῃ τὸ ὀκατάσχετον ψεῦμα πρὸς τὸν ἀναγκαστικὸν ἐξισλαμισμὸν τοῦ ὑπόλειπομένου ποιμνίου του.

(1) Ἐμμαν. Γεδεών, Κανονικαὶ Διοιτάξεις, Τόμ. Α' σελ. 42.

(2) Πολυμαθέστατος Πατριάρχης Ἀντιοχείας Ὁρθ. Ιελλὰς Δημητραϊκοπούλου σ. 33

(3) Διευθύνσεως Πατριαρχικῶν Γραφείων. Σέκρετον ἐκ τῆς Λατ. λέξεως Sekreum